SPRAŠEVALA JE: **DR. LUCIJA MULEJ M.** FOTOGRAFIJE: **ALJOŠA REBOLJ, NIK JARH AV STUDIO, SHUTTERSTOCK**

PROF. DR. UROŠ AHČAN
IN KIRURG MAG. MARKO BITENC

Kdor ljubi SVOJO POKLICANOST, JE V NJEJ uspešen

Oba sta doktorja medicinskih znanosti, kirurga, vrhunska strokovnjaka in človeka, ki sta v nenehnem iskanju česa novega. Izstopata. Vsak zase dosegata izredne rezultate. V operacijskih sobah preživita večino svojega časa. Od kod jima vrelec moči in življenjske energije?

Moja sogovornika sta prof. dr. Uroš Ahčan, dr. med., Delova osebnost leta 2018, in torakalni kirurg mag. Marko Bitenc, dr. med, uspešen in prodoren kirurg zasebnik, ki vodi znamenito MCL Kliniko, ki je prva kompleksnejša zasebna klinika na naših tleh. Žarenje njunih karizem je zaznavno že pri čakanju na sestanek in v njuni prisotnosti, ko se srečamo in izmenjujemo naše poglede na svet, se počutim domače. Na človeka in čas, v katerem živimo, gledamo podobno. In morda z nekim nam nepoznanim razlogom ta čas sledi zakonitostim, ki jih racionalno ne prepoznamo. Res je, vsak zase sta posebna, a obenem človeška v svoji pronicljivosti, ranljivosti in vizionarstvu. Neprestana želja, ta nemir narediti vselej bolje, spoznati kaj novega in ustvariti novo pot s stapljanjem biomedicine, kirurgije in tehnologije, v njunih bitih nikdar ne presahne.

Dr. Bitenc, kako se počutite v svoji koži po toliko osvojenih vrhovih? Se vam zdi, da v vas žari neskončen vrelec moči, ki ne presahne?

Za vsakim osvojenim vrhom se kar sam od sebe namesto spusta v dolino pojavi nov vrh, še zanimivejši in predvsem radovednost, kaj je za njim, ostaja. Pred vsakim osvajanjem vrha si želim, da bi bil ta zadnji in da bi s tega zadnjega le užival v pogledu na dolino. Pa ne gre. Upam, da pride čas, ko bom le še užival v razgledu in se predajal lepim uvidom in trenutkom. A prepričan sem, da nas stres gradi in vpliva na razvoj prav tam, kjer ga prostovoljno ne bi izbrali. In kaj vse naše telo razume kot negativni stres, spremljamo s številnimi raziskavami imunosti. Morda se na neki točki na stres privadimo in nas delo in uspešno rešeni primeri nahranijo.

Dr. Ahčan, tudi vi ste neprestano v pogonu – ste zdravniki imuni proti stresu?

Sam se vse bolj zavedam, da ne. Z leti se začnejo težave, s katerimi se sooča vsak kirurg. Bolečine v hrbtenici, mestoma težave z nespečnostjo in utrujenost, ki kar ne premine. Nismo imuni proti stresu, zdi se mi, da za vse grehe samoodpovedovanja nekje plačamo. A morda res postanemo odpornejši. Verjetno adrenalin naredi svoje, zato smo kirurgi zelo redko v bolniškem staležu. Je pa zares pomembno, da se v redkem prostem času obdamo z ljudmi, ki nas sproščajo in osrečujejo, ter da poskrbimo tudi za psihofizično kondicijo.

Je vajino poslanstvo drugačno zaradi vaju ali napora, ki ga od vaju zahteva? Medicina je pot odrekanja in popolne predaje. Morda prve in tudi, če smem reči, edine prave ljubezni, ki ji namenjata največ časa?

Dr. Ahčan: Pri zdravnikih se resda veliko govori o odpovedovanju in odrekanju, a sam mislim, da vsak resen poklic zahteva odpovedovanje. Ne samo zdravniški. Naš je morda precej specifičen, saj od nas zahteva neko drugačno postavitev, kajti odgovorni smo za življenja, ki so nam zaupana. In ja, medicina je ljubezen vseh tistih, ki so ji zares predani. A kot rečeno, to velja prav tako za umetnike, izumitelje, igralce, poete in vse tiste, ki se v celoti predajo svoji poklicanosti. Ljubezen in strast do poklica in poslanstva naredita tisto ključno razliko, ki je ni mogoče nadomestiti z marketingom.

> Moč se izraža zgolj v dobri delih, ki zarišejo pozitivne spomine pri drugih ljudeh. Več ko je lepih spominov, tem večja je moč posameznika.

Dr. Bitenc: Prepričan sem, da je posameznikova osebnost tista, ki določa poslanstvo. Pravi mojstri pa so tisti, ki jim uspe cilj

premagati spočiti. In ja, vsak od nas ima nekaj enot energije, nabor možnosti in priložnosti, s katerimi gradi znanja. In vse informacije, ki jih lahko uporabimo, da na poti dosežemo cilj hitreje ali z manj porabljenih virov, so zlata vredne. In kdor ljubi svojo poklicanost, je v njej uspešen.

Veliko beremo o problemih slovenskega zdravstva. Dr. Bitenc, kako vam je sploh uspelo v Sloveniji postaviti uspešno kompleksno zasebno kliniko?
Kot veste, je bila prva zasebna klinika Diagnostični center Bled, druga pa Kirurški sanatorij Rožna dolina. Naš medicinski center pa je prvi in edini, ki v eni ustanovi zagotavlja zdravstvene storitve primarne in sekundarne ravni, torej ambulantno in bolnišnično dejavnost. Od družinske medicine, zobozdravstva do najzahtevnejših operacij. Ideja temelji na celoviti oskrbi bolnika, ki na enem mestu dobi vse, kar potrebuje. Vsi specialisti smo zbrani okrog bolnika in tako mu ni treba hoditi od vrat do vrat, da bi bil obravnavan celovito. To se meni in moji ekipi zdi ključno, saj interdisciplinarnost v praksi spreminja odnose in jih nadgrajuje tam, kjer omejen pogled običajno blokira. In seveda, zgledi vlečejo in preboj koga na

Kot se moramo zdravniki postaviti v vlogo pacientov, bi se morali tudi pacienti kdaj postaviti v vlogo medicinske sestre ali zdravnika, razumeti tudi njihove stiske in dileme.

podobnem ali istem področju odpre potenciale še ostalim. Vemo, da učenje prek zrcalnih nevronov deluje globlje, kot smo mislili. Zato se trudimo in s pacienti vzpostavljamo dober odnos s povratnimi informacijami, kar nam omogoča, da se neprestano učimo. In tako je vsakič kje nov vrh, s katerega vidimo dlje.

Prof. dr. Ahčan, vi delujete kot predstojnik klinike, obenem pa imate zasebno prakso Juventina Clinic, kjer združujete plastično in rekonstrukcijsko kirurgijo, zobozdravstveno dejavnost in po novem pediatrijo Juventina Baby. Ali ni to nenavadna simbioza za naš mali slovenski prostor?
Juventina Clinic kot mama pod svojim dežnikom združuje kozmetiko, estetsko kirurgijo, plastično in rekonstrukcijsko kirurgijo, zobozdravstveno dejavnost in glede na potrebe in želje bolnikov tudi splošno kirurgijo, dermatologijo, dietetiko

in psihološko pomoč. Novost pri nas pa je na novo odprta Juventina Baby, kjer skrbimo za naše najmlajše. Pogosto rečemo, da so otroci naše največje bogastvo, redko pa to pokažemo v praksi, zato smo estetsko opremili prostor, v katerem se otroci in starši dobro počutijo. Okolje, prijazno do otrok, strokoven

Empatije se ne moreš naučiti, ker je prirojena. Kazanja oziroma izražanja empatije se v določenih situacijah ali trenutkih lahko naučiš, a tistega, kar je prirojeno, ne moreš nadomestiti v enaki meri, kvaliteti in globini.

in prijazen pristop omogočajo prijetno doživetje pregleda tako za otroke kot starše. Juventina Baby ima visoke cilje. Poleg sistematičnih pregledov in primarne zdravstvene oskrbe želimo poskrbeti za celostno obravnavo družinskega mikrookolja in vseh njegovih kontekstov. Mladi so rojeni v izgrajeni, virtualni svet, ki ima žal veliko nejasnih vodil in smernic, ki so škodljive tako za razvoj osebnosti kot fizionomije. V prostorih imamo poleg treh ordinacij še telovadnico za testiranje motorike in razvojnih faz novorojenih in odraščajočih otrok, prav tako pa bodo tukaj potekala predavanja na aktualne teme s priznanimi domačimi in tujimi strokovnjaki.

Lahko bi rekli estetska kirurgija z dodatnim namenom.
Da. Z veliko entuziazma, veselja in dobre volje smo finančna sredstva namenili v korist otrok za njihovo dobro počutje. To je prepoznala tudi ekipa Juventina baby, ki predano in z veliko žara in dobre volje opravlja svoje poslanstvo. Odrasli smo odgovorni, da mladim poleg zdravja omogočimo nabor znanj, veščin in kompetenc, ki jih v klasičnem izobraževanju ne morejo dobiti. Zato želimo v Juventini Baby s projekti izobraževanj, usposabljanj in opolnomočenj vseh članov družinske celice, ki je v današnjem času reorganizirana in ne več klasično nuklearna, vzpostaviti mostove dobrih izkušenj.

Vprašanje za oba: zakaj se v Sloveniji tako upiramo zasebnemu zdravstvu? Zdi se, da javnost realne dileme in koristi zasebnih praks ne prepozna. Goran Novković, direktor Kluba slovenskih podjetnikov, je lani za Playboy izjavil, da bi zasebno zdravstvo

pripomoglo k dvigu standardov javnega. Torej, javno zdravstvo potrebuje 'zdravo' konkurenco, da bi delovalo še bolje. Prosim vaju za kratko refleksijo te dileme.

Dr. Bitenc: Po zdravi pameti ni možno odgovoriti na vaše vprašanje, z nezdravo pa ne morem odgovoriti. V najrazvitejši in najmočnejši državi EU, torej Nemčiji, ne najdejo razloga, da bi na področju, kjer je storitve pripravljen izvajati zasebnik, ustanavljali državne zavode, podjetja ali agencije. Pri nas je ravno obratno, čeprav se država kot lastnik ali dober gospodar ni izkazovala domala nikjer. Zaplete se že pri terminologiji in definicijah, kjer politiki določenih opcij interpretirajo državno in javno zdravstvo populistično in demagoško. Popolnoma jasno je, da javno zdravstvo z obveznim zdravstvenim zavarovanjem, v okviru katerega imajo vse zavarovane osebe enako dobro ali slabo dostopnost do zdravstvenih storitev, ki jih izvajajo koncesionarji in javni zdravstveni zavodi, ki so v državni oziroma občinski lasti, definira način financiranja pri nas. Ni lastništvo – državno, zasebno – zdravstvene ustanove tisto, ki bi določalo javnost zdravstvene oskrbe, temveč način in obseg financiranja. Z vzpodbudami – transparentnostjo, dolgoročno pravno varnostjo, stabilnostjo – bi morali vzpodbujati vzpostavljanje zasebnih izvajalcev javnega zdravstva in hkrati razvijati javne zdravstvene zavode in le skupaj v transparentnem in dinamičnem ravnotežju povečati produktivnost in kakovost javnega zdravstva. Kakšno je stanje ob 30-letnem prizadevanju za ohranjanje t. i. javnega zdravstva danes lahko najbolj ocenijo uporabniki, tj. davkoplačevalci oziroma plačniki prispevkov za zdravstveno zavarovanje, ki bi moralo dejansko biti premija zdravstvenega zavarovanja. In ta bi morala ob pravem času zagotavljati plačevanje škodnih primerov in zagotavljati kakovostno obravnavo v vseh pomenih te besede.

Dr. Ahčan: Vedno se je najprej treba vprašati, kaj je osnovni cilj in namen. To mora vselej biti zdravje ljudi. Drugo vprašanje pa je, kako to najhitreje in najbolj kakovostno doseči. Vse ostalo bi moralo biti tem ciljem prilagojeno. Javno in zasebno zdravstvo bi morala delovati komplementarno. Zasebno zdravstvo bi lahko razbremenilo zlasti javne terciarne ustanove, ki bi morale postati vodilo razvoja in implementirati najsodobnejše načine zdravljenja in raziskovalno dejavnost. Žal je sedaj tudi v teh ustanovah osrednja naloga zgolj krajšanje čakalnih vrst, rutinski medicinski postopki in administracija. Oprema je iztrošena in zastarela, kadra je vse manj. Zaradi tega so pogosto slabi tudi medsebojni odnosi, ki ključno vplivajo na kakovost zdravljenja. V takih razmerah je dopolnilna zasebna dejavnost prej rešitev kot ogrožanje terciarnih ustanov. Če zdravstvena blagajna plača storitev pri zasebniku v tujini, ni logičnega razloga, da enako ne stori tudi pri zasebniku doma. Vsakdo bi moral imeti prosto izbiro zdravstvenih zavarovanj. Zasebne ustanove tudi same skrbijo za izobraževanje, opremo in prostore ter nakup kakovostnih materialov. Cilj zasebnih ustanov je povsem enak kot cilj javnih ustanov, to je zadovoljen pacient.

Zdravniki ste poklicani k posebnemu odnosu do ljudi, ki se na vas obračajo s številnimi težavami – k sočutju in empatiji. Ali se lahko človek tega priuči?

Dr. Bitenc: Empatije se ne moreš naučiti, ker je prirojena. Kazanja oziroma izražanja empatije se v določenih situacijah

> Kar počnemo ljudje in kar kaže zgodovina civilizacije, je, da ego prepogosto nadvlada čustvo ljubezni. In tako človek v sebi bije bitko dveh skrajnosti – ega kot neke moči in ljubezni kot predaje.

ali trenutkih lahko naučiš, a tistega, kar je prirojeno, ne moreš nadomestiti v enaki meri, kvaliteti in globini. Tudi če na primer ni neke topline, jo težko ustvarimo umetno, a se je, ponovno, lahko priučimo. A priučena ne more nadomestiti vrojene in genetsko predispozicionirane. Sam pri sebi poskrbim, da vsake toliko časa počistim skladišče čustev in naporov. Da imam prostor in čustveno kvaliteten odraz za vse svoje paciente. V notranje zadovoljstvo mi je, da imam ob obravnavi najtežjih bolnikov dovolj srčnega prostora in tudi samega časa. Vedno mi je žal, če pride do situacije, ko je tega prostora manj. A se trudim, da dam od sebe zares vse. Pacienti so večinoma zelo hvaležni. Z značaji pa so razporejeni po normalni Gaussovi krivulji. Na srečo je jedro te krivulje stalno in močno, a na obeh koncih krivulje imamo izjeme, torej tiste ljudi, ki so manj ali bolj zahtevni. A na obeh koncih krivulje jih je procentualno malo in te mejne primere je dobro hitro prepoznati in sprocesirati brez jeze.

Dr. Ahčan: Zdravniki smo ljudje in treba se je jasno zavedati, da je odnos dvosmerna povezava. Zdravstveno osebje razume težave pacientov, bolečine, funkcionalne težave, pa vendar pričakuje tudi empatijo do drugih bolnikov (ki še bolj potrebujejo pomoč) in ne nazadnje tudi do vseh zdravstvenih delavcev, ki se trudijo po najboljših močeh v slabih razmerah. Nasmeh se vrne z nasmehom. Težko pa je vseskozi vračati nasmeh, ko pacienti z grdimi besedami, vzvišenim tonom, grožnjami ali celo s fizičnim nasiljem skušajo dobiti vse in takoj, kar jim je nerealno obljubljeno ali zapisano. Kot se moramo zdravniki postaviti v vlogo pacientov, bi se morali tudi pacienti kdaj v vlogo medicinske sestre ali zdravnika, razumeti tudi njihove stiske in dileme. Odnos ni nekaj statičnega, zacementiranega, pač pa dinamičen, spremenljiv in kompleksen dvosmerni proces. Več ko ima pozitivnih namenov in obojestranskega sočutja, tem boljši in trdnejši je.

Človeški svet sestavljajo odnosi; in karkoli že uzremo, je v vmesnem polju vselej interakcija najmanj dveh oseb. Če govorimo o sistemu, gre za interakcijo večjega števila ljudi, če o državi, milijonov ljudi. A v središču je vselej čuteč in ranljiv človek. Zato je tako pomembno, da ga naučimo, da osnovne pojme prepozna pravilno. Kako vi gledate na pojme, kot so agape (božanska ljubezen), philia (prijateljska ljubezen) in eros (erotična, partnerska ljubezen)?

Dr. Bitenc: Pojem ljubezni razumem malo širše. Življenje je enkratna priložnost, kjer imamo dane neke potenciale. Od nas je odvisno, zlasti pa od poznavanje sebe in lastnih notranjih svetov, kaj iz teh danosti ustvarimo in naredimo. Dobro je, če imamo možnost pustiti za seboj sled. In če je življenje enkratni privilegij in ga tako tudi tretiramo, sebe postavimo odločneje. In tako naj bi bila tudi sama ljubezen nekaj brezpogojnega in brezmejnega. Torej, primarno bi morali razumeti, da prava ljubezen ne pozna pogoja, in če se ljubezen sprevrne v sovraštvo, ni bila izvorno nikdar ljubezen. Kar počnemo ljudje in kar kaže zgodovina civilizacije, je, da ego prepogosto nadvlada čustvo ljubezni. In tako človek v sebi bije bitko dveh skrajnosti – ega kot neke moči in ljubezni kot predaje. Če govorimo o medosebnih odnosih, pojem ljubezni obsega spoštovanje drugega. In naši možgani nas pogosto prinesejo naokrog, saj nam dajo občutek, da spoštujemo in da smo dobri. Sam sebe redko kdo zares vidi v pravi luči. In zgodovina družbe je polna pričevanj prevlade slabega nad dobrim v ljudeh.

Dr. Ahčan: Mislim, da je prijateljstvo temelj vsake dobre partnerske veze, pa naj gre tu za zakon, začetek veze ali poslovni odnos. Ker vez med dvema, ki ni le posledica trenutne privlačnosti, lahko ohranja živost v času in s tem preživi. Seveda pa ne moremo zanemarjati povezave in vloge dobrega intimnega odnosa, ki poveže še globlje. In idejnega ujemanja, prostočasne usklajenosti. Večja ko so dopolnjevanja in skladnost razlik, tem boljše nam pri odnosih gre. Prav vsak trenutek pa se moramo zavedati, da medčloveški odnosi niso administrativno regulirani in predpisani, nimajo denarne enote, pač pa jih lahko udejanjamo povsem po svoje. To je pomembno zlasti v večjih sistemih, kamor sodijo tudi oddelki v zdravstvenih ustanovah. Če vzpostavimo dobre odnose med sodelavci, so izzivi lažji in kljub slabim razmeram vzdržni.

> Vsak mora v sebi skrbno čistiti negativne strasti. Jaz moč uporabljam za obvladovanje samega sebe.

Kako pa razumete pojem moči v odnosu do čistosti in ljubezni?

Dr. Bitenc: Z močjo po sebi je vse v redu, a težava nastane, ko človek ne obvlada notranjih silnic, zlasti tiste negativne in rušilne komponente. Vsak mora v sebi skrbno čistiti negativne strasti. Jaz moč uporabljam za obvladovanje samega sebe. Ljudje pa pozabljajo, da je več tipov moči. Notranja, osebnostna ali tista, ki jo gradimo s talenti. Materialno bogastvo je na primer največkrat breme, ki nalaga ogromno dolžnosti do konca življenja. Da ves čas zagotavljaš materialno eksistenco za vse zaposlene, ki so to rast tudi soustvarjali, in kvalitete storitve za vse kliente in ostale partnerje, s katerimi si v dobrem sodelovalnem odnosu, ni enostavno.
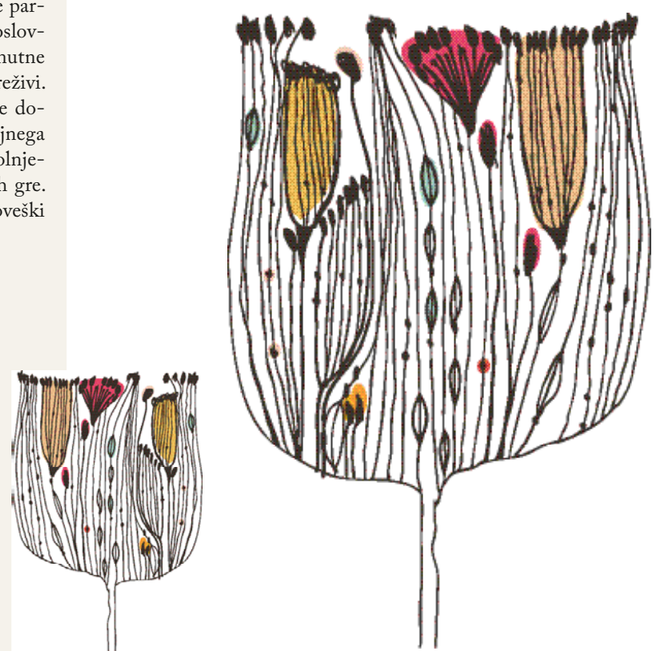
Dr. Ahčan: Moč je relativna, predvsem pa prehodna in pogosto navidezna. Edina pomembna moč je moč narave. Ta obstaja tisočletja in vsi ostali smo zgolj kratkotrajni statisti in malo pomembni igralci, ki lahko zgolj za trenutek in malo pomembno sooblikujemo svet. Kdor živi v iluziji lastne moči, je zgolj neizobražen in vase zagledan posameznik, ki se šele na koncu svoje življenjske poti zave svoje majhnosti in nepomembnosti. Moč se izraža zgolj v dobrih delih, ki zarišejo pozitivne spomine pri drugih ljudeh. Več ko je lepih spominov, tem večja je moč posameznika. S